

КАФЕДРА ОПЕРНО-СИМФОНІЧНОГО ДИРИГУВАННЯ

РОБОТА З СИМФОНІЧНИМ ОРКЕСТРОМ

Освітній ступінь	бакалавр		
Спеціальність	025 «Музичне мистецтво»	Курс	1-4
		Семестр	1-8
Освітньо-професійна програма	«Диригування : Хорове диригування/Оперно-симфонічне диригування»		
Статус	обов'язкова	ECTS	5
		Годин	150
		Практичні заняття	100
		Самостійна робота	50
Форма контролю	Заліки (2, 5, 8 семестри)		

Інформація викладача

ПІБ	Здоренко Віктор Михайлович, народний артист України, професор, завідувач кафедри оперно-симфонічного диригування Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського
e-mail	kafedraopsymph@gmail.com
ПІБ	Османов Ділявер Мідатович, Заслужений діяч мистецтв України, в.о. професора кафедри оперно-симфонічного диригування Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського
Профіль викладача	https://orcid.org/0000-0001-7883-3828
e-mail	dilyaverosman@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

В процесі роботи з оркестром студент формує навички симфонічного диригування, розвиває в ньому усвідомлене відношення до виконання музичного твору, учить аналізувати і виконавськи осмислювати партитуру, знайомить з широким колом музичної літератури. Тут студент навчається демонструвати результати своєї самостійної роботи і одержує вказівки, що дають йому напрям для подальшого розвитку всесторонніх виконавських якостей. Заняття повинні бути побудовані так, щоб направляти самостійну

роботу студента, підказувати йому методи найефективнішого розвитку необхідних диригенту здібностей і якостей – всього того, що робить диригентську техніку активним засобом спілкування і впливу на виконавців.

Репетиційна робота покликана підготувати молодого диригента до його подальшої практики диригування в симфонічному оркестрі і в оперному театрі, удосконалити його виконавську майстерність.

У процесі формування оперно-симфонічного диригента передбачаються наступні форми роботи:

- диригування симфонічним оркестром в порядку роботи репетиції і в концертному плані (академічні концерти, заліки);
- диригування в оперній студії (на сценічних репетиціях під фортепіано, на оперних репетиціях з оркестром, хором і солістами і диригування виставою);
- вивчення досвіду репетиційної та концертно-виконавської роботи шляхом відвідування репетицій і концертів, оперних та балетних вистав навчального оркестру, оркестрів філармонії і оперного театру.

Мета: формування в особі майбутнього диригента всебічно розвинутого професіонала, керівника і вихователя оркестрового колективу; розвинути слухові навички, необхідні для роботи з симфонічним та оперним колективом; виховати висококваліфікованого диригента, здатного ефективно вирішувати питання становлення, розвитку і творчої діяльності колективу та різноманітних ансамблів; виховати смак до кращих зразків симфонічної творчості різних стилів, жанрів, епох; виховати майбутнього диригента всебічно розвинутого професіонала, керівника і вихователя оркестрового колективу, а також музиканта, який прагне плідно розвивати оркестрове виконання.

Завдання:

- опанувати методику роботи над симфонічними творами;
- опрацювання мануальної техніки та удосконалення мистецтва диригування;
- удосконалення методики репетиційної роботи та важелів впливу на виконавський колектив;
- вивчення та засвоєння оперно-симфонічного репертуару.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- специфіку професійної діяльності диригента, його функціональні обов'язки і завдання;
- основоположні засади диригентської майстерності, елементи внутрішньої і зовнішньої техніки;
- методологію роботи диригента під час роботи з партитурою;
- засоби і прийоми сценічної взаємодії з артистами оркестру в контексті розкриття драматургії твору;

вміти:

- використовувати широке знання репертуару, необхідного професійному оперно-симфонічному диригенту в його різноманітній суспільно-музичній діяльності;
- розуміти стилістику та застосування цих знань у виконавсько-педагогічній діяльності;
- враховувати специфіку колективу театру (оркестру) в контексті своєї професійної діяльності;
- проводити аналіз запропонованого музичного тексту (партитури);
- застосовувати елементи внутрішньої і зовнішньої техніки диригента, весь комплекс виразних засобів для створення художнього образу та драматургії;
- органічно взаємодіяти з артистами колективу для розкриття драматургії твору.

Перелік тем

- Тема № 1. Диригування симфонічним оркестром: сутність, функції, завдання
- Тема № 2. Етапи роботи над симфонічною партитурою – практичний аспект
- Тема № 3. Самоконтроль та засоби впливу як основоположні методи виконавської діяльності оперно-симфонічного диригента
- Тема № 4. Методи роботи з симфонічним оркестром – практичні рекомендації
- Тема № 5. Основи практичної роботи з симфонічним оркестром: завдання, викликів та методи їх вирішення
- Тема № 6. Формування практичних навичок в опануванні техніки диригування акомпанементу
- Тема № 7. Значення класичного репертуару у формуванні стилістичних особливостей симфонічного диригента
- Тема № 8. Аналіз та підсумок проведеної роботи з урахуванням зауважень та рекомендацій викладача
- Тема № 9. Стилiстичнi риси епохи романтизму в диригуванні
- Тема № 10. Етапи роботи над симфонічною партитурою епохи романтизму
- Тема № 11. Вдосконалення мануальної техніки з урахуванням стилістики різних епох
- Тема № 12. Методи роботи диригента над репертуаром епохи романтизму у симфонічному оркестрі
- Тема № 13. Основи практичної роботи диригента з симфонічним оркестром на прикладі репертуару епохи романтизму
- Тема № 14. Формування практичних навичок в опанування технікою диригування акомпанементу періоду епохи романтизму
- Тема № 15. Роль та значення репертуару у формуванні стилістичних особливостей диригента симфонічного оркестру.
- Тема № 16. Аналіз проведеної роботи та підведення підсумків з урахуванням поточних зауважень викладача
- Тема № 17. Стилiстичнi особливостi диригування репертуару зарубiжних композиторiв
- Тема № 18. Етапи роботи над симфонічною партитурою зарубіжних композиторів
- Тема № 19. Вдосконалення мануальної техніки диригента – специфіка та стилістичні особливості епохи
- Тема № 20. Методи роботи студента-диригента з симфонічним оркестром над репертуаром зарубіжних композиторів
- Тема № 21. Основи практичної роботи студента-диригента з симфонічним оркестром на прикладі репертуару зарубіжних композиторів
- Тема № 22. Оволодіння технікою диригування акомпанементу та формування практичних навичок на зразках творів зарубіжних композиторів
- Тема № 23. Значення репертуару зарубіжних композиторів у формуванні стилістичних особливостей симфонічного диригента
- Тема № 24. Підсумковий аналіз проведеної роботи з урахуванням зауважень викладача
- Тема № 25. Диригування творами сучасних композиторів, стилістичні засади
- Тема № 26. Етапи роботи над симфонічною партитурою сучасних композиторів – методи практичного втілення
- Тема № 27. Усвідомлення та втілення практичних засад мануальної техніки на творчому доробку сучасних композиторів
- Тема № 28. Робота студента над репертуаром сучасних композиторів з симфонічним оркестром
- Тема № 29. Методи практичного втілення студента-диригента з симфонічним оркестром в роботі над репертуаром сучасних композиторів

Тема № 30. Оволодіння технікою диригування акомпанементу та формування практичних навичок на зразках творів сучасних композиторів

Тема № 31. Роль і значення репертуару сучасних композиторів у формуванні стилістичних особливостей симфонічного диригента.

Тема № 32. Підсумковий аналіз проведеної роботи з урахуванням зауважень викладача

Форми та технології навчання

Дисципліна «Робота з симфонічним оркестром» (оперно-симфонічне диригування) для студентів освітнього ступеня «Бакалавр» вокального та диригентського факультету академії складається з індивідуальних занять та частки годин для самостійної роботи та підготовки, а також включає контрольні заходи (залік) та концертні (публічні) виступи для набуття виконавського сценічного досвіду.

Навчальні ресурси

Нотний матеріал відповідно до оперно-симфонічного репертуару, музикознавча та методична література за фахом представлені у вільному доступі в бібліотеці та читальній залі Академії, інтернет-ресурси. Репетиційні приміщення в навчальних аудиторіях, концертних залах Академії надається для проведення занять, репетицій та концертних виступів відповідно розкладу. За умови дистанційного навчання під час карантину або форс мажорних обставин, всі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали студенти можуть знаходити на сайті бібліотеки Академії <http://lib.knmau.com.ua>.

Методи контролю

Наприкінці 8 семестру студенти проходять підсумкову атестацію у вигляді заліку, сутність якого полягає у перевірці набутих знань і сформованих навичок в опануванні майстерності диригента. Підсумковий контроль складається з двох частин: практичної – диригуванням творчої програми (або уривків з програми) та теоретичної – колоквіуму.

Поточний контроль:

- вербальний: співбесіда, експрес-опитування;
- аналітичний: аналіз самопідготовки студента;
- практичний: виконання вправ, практичний показ;

Підсумковий контроль:

- вербальний: колоквіум;
- практичний: диригування твором, або частин з твору.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Відвідування оперних, балетних вистав, концерти за участю симфонічних оркестрів з метою визначення принципів формування репертуарної політики.	15

2.	Відвідування практичних занять	25
3.	Самостійна робота	10
4.	Заліки (показ творчої програми)	50
	Всього	100

Критерії оцінювання знань студентів

90–100–А– відмінно

вичерпна і розгорнута відповідь на питання колоквіуму з аналізом сучасних літературних джерел, посиланням на інноваційні технології, досвід провідних вітчизняних і зарубіжних митців. Демонстрація високого рівня виконання практичних завдань, особистий творчий внесок у створення художнього образу та драматургії музичного твору.

82–89–В– добре

грунтовна відповідь на питання колоквіуму з аналізом літературних джерел, творчого доробку провідних митців. Демонстрація якісного рівня виконання практичних завдань, навичок створення художнього образу та драматургії музичного твору.

74–81–С– добре

повна відповідь на питання колоквіуму з посиланням на літературні джерела, творчий доробок провідних митців. Демонстрація достатнього рівня виконання практичних завдань, навичок створення художнього образу та драматургії музичного твору.

64–73–D– задовільно

відповідь на питання колоквіуму в необхідному обсязі без посилань на літературні джерела, творчий доробок митців, окремі неточності, їх виправлення за допомогою викладача. Демонстрація посереднього рівня виконання практичних завдань, навичок створення художнього образу та драматургії музичного твору.

60–63–E– задовільно

відповідь на питання колоквіуму в мінімально допустимому обсязі, значні неточності, їх виправлення за допомогою викладача. Демонстрація посереднього рівня виконання практичних завдань, граничних навичок створення художнього образу та драматургії музичного твору.

35–59–FX– незадовільно (з можливістю повторного складання)

відповідь на питання колоквіуму в недостатньому обсязі, грубі помилки, неспроможність їх виправлення за допомогою викладача. Демонстрація низького рівня виконання практичних завдань, недостатня сформованість навичок створення художнього образу та драматургії музичного твору.

0–34–F– незадовільно (з обов'язковим повторним

вивченням дисципліни) відповідь на питання колоквиуму на рівні елементарного розпізнання, неможливість відтворення навчального матеріалу на репродуктивному рівні. Неспроможність виконання практичних завдань, відсутність навичок створення художнього образу та драматургії музичного твору.

Інклюзивне навчання

Передбачене викладання навчальної дисципліни для студентів з особливими освітніми потребами.

Навчання іноземною мовою (за потреби)

За потреби навчальна дисципліна може викладатися англійською мовою. За бажанням студентів допускається вивчення матеріалу за допомогою англійськомовних онлайн-курсів за тематикою, яка відповідає тематиці конкретних занять.

Неформальна освіта

Впродовж вивчення навчальної дисципліни передбачається участь студентів у концертних, просвітницьких та культурно-виховних заходах, майстер класах, відвідування культурно-мистецьких проєктів, театрів, мистецьких експозицій та виставок, музичних фестивалів, конкурсів тощо.

Рекомендована література

1. Венедиктов Л.М. Академік оперного мистецтва (Про діяльність В.С.Тольби) // Виконавські школи вищих навчальних закладів України: Зб. Ст.. – К.: Київська держ. консерваторія імені П.І.Чайковського, 1990
2. Вірановський Г. Музично-теоретичні системи. –К.: Музична Україна, 1978
3. Володимир Рожок – «Степан Турчак», Либідь, 2013р.
4. Грінченко О. Історія української музики – К., 1922.
5. Гулеско І.І. «Реквієм» Моцарта (До проблеми відродження старовинних жанрів): Навчальний посібник. –Харків, 1998
6. Завадинський Д. - «Вибір тактових схем - Питання диригентської
7. Завадинський Д. Вибір тактових схем // Питання диригентської майстерності. – К.: Музична Україна, 1980
8. Іконник В.М. “Культура інтонації”. К.: Рукопис, 1969.
9. Історія української музики: в 6 т. – К. : Наукова думка, 1989 –т. 1-2; 1990 –т.3; 1992 –т.4
10. Історія української музики: У 4 т. – К., 1989, 1990, 1992.
11. Канерштейн М. Про методику навчання диригентів // Питання диригентської майстерності. – К.: Музична Україна, 1980
12. Колеса М. Навчання студента-диригента в класі по спеціальності //Українська музика. – К.: Музична Україна, 1972
13. Колеса М. Основи техніки диригування. –К.: Держвид., 1960
14. Кофман Р. Виховання диригента: Психологічні особливості. – К.: Музична Україна, 1986.
15. Москаленко В. До визначення поняття «Музичне мислення» // Українське музикознавство. – Вип.. 28. – К.: НМАУ, 1998
16. Рожок В. Стефан Турчак (до проблеми творчого методу диригента) // Наук.вісник НМАУ імені П.І.Чайковського. Музичне виконавство. – Вип.. 2. – К., 1999
17. Тольба В.С. – “Проблеми виконавства, Питання диригентської майстерності”. К.: Музична Україна, 1980.

18. Charles Munch – “I Am A Conductor” , Oxford University Press (January 1, 1955).
19. Richard Osborne – “Herbert Von Karajan: A life in Music”, Northeastern University Press; 1st Edition (March 30, 2000).
20. Daniel Barenboim – “A life in Music”, Arcade; 1st edition (August 1, 2013).
21. Leonard Bernstein – “The Joy of Music”, Amadeus; Illustrated edition (December 1, 2004).
22. Ernest Ansermet – “Les fondements de la musique dans la conscience humaine et autres ecrits”, French edition, Mass Market Paperback, November 20, 1989.
23. Harvey Sachs – “Toscanini Musician of conscience”, Liveright; 1st Edition (June 27, 2017).
24. Felix Weingartner – “On the Performance of Beethoven’s Symphonies and Other Essays”, Dover Publications; Reprint edition (October 26, 2004).
25. Hector Berlioz – “Les soirées de l’orchestr”, Kindle Edition (French Edition), March 30, 2011.